

Lublin, dnia 9 czerwca 2021 r.

Dr hab. Jarosław Kostrubiec, prof. UMCS
Instytut Nauk Prawnych
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
w Lublinie

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgra **Marcina Jędrysiaka**

p.t.

Państwo i prawo w myśli Bohdana Kistiakowskiego

Wrocław 2021, ss. 378

opracowanej pod kierunkiem naukowym prof. dra hab. Macieja Marszała

I. Podstawa prawna

- Art. 14 ust. 2 pkt 2 oraz art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t. jedn. Dz.U. z 2017 r., poz. 1789 ze zm.)
- Art. 179 ust. 2-3 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r., poz. 1669 ze zm.)
- Uchwała z dnia 24 maja 2021 r. Rady Dyscyplin Naukowych Nauki Prawne oraz Ekonomia i Finanse Uniwersytetu Wrocławskiego

II. Uzasadnienie wyboru tematu rozprawy doktorskiej

Wybór przez Doktoranta tematu rozprawy doktorskiej pt. *Państwo i prawo w myśli Bohdana Kistiakowskiego* uważam za trafny i godny dociekań badawczych, albowiem myśli polityczna i prawna dziekana Wydziału Prawa Uniwersytetu Kijowskiego nie doczekała się jak dotychczas opracowania w języku polskim, zaś same prace Bohdana Kistiakowskiego w istocie do lat 80-tych XX nie były w ogóle badane. Uważam, że bohater niniejszej dysertacji był nie tylko wybitnym uczniem Georga Jellinka, lecz stworzył własną koncepcję państwa i prawa, która zasługuje na opracowanie monograficzne. Z tego względu należy przyjąć, że przedłożona do recenzji rozprawa doktorska świadczy o umiejętności dokonania przez Doktoranta wyboru ważnego naukowo przedmiotu badań, stanowiącego niezwykle udaną próbę opracowania problemu badawczego, który jest istotny i przyczynia się do wypełnienia luki poznawczej w tym zakresie.

III. Ocena merytoryczna rozprawy doktorskiej

3.1. Konstrukcja rozprawy doktorskiej

Praca składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, wniosków, zakończenia i bibliografii, w ramach której wyodrębniono: materiały archiwalne i rękopiśmienne; prace Bohdana Kistiakowskiego; prace innych autorów; wspomnienia i pamiętniki; zbiory dokumentów; akty prawne; programy partii i organizacji politycznych; źródła internetowe; dokumenty w zbiorach autora; monografie i opracowania; artykuły oraz encyklopedie i leksykony.

Wstęp zawiera wszystkie niezbędne elementy właściwe rozprawom doktorskim. Doktorant bardzo dobrze uzasadnił wybór tematu dla swoich badań. Określił ich przedmiot i cel oraz sformułował 7 tez, które zostały poddane weryfikacji w pracy. Wstęp zawiera opis wykorzystanych metody badawczych i prezentację struktury pracy.

Rozdział I rozprawy pt. „Zagadnienia wstępne” prezentuje główne trendy epoki, w tym specyfikę liberalizmu rosyjskiego i biografię Bohdana Kistiakowskiego. W tej części Autor zawarł także rozważania na temat stanu badań nad myślą bohatera rozprawy, którą Doktorant ujął nie tylko w kontekście doktryny polskiej, lecz także rosyjskiej, ukraińskiej i zachodnioeuropejskiej. Wydawać by się mogło, że rozważania na temat stanu badań powinny znaleźć odzwierciedlenie we wstępie, z drugiej jednak strony należy przyznać, że dzięki takiemu zabiegowi rozważania na ten temat są bardziej spójne.

Rozdział II został poświęcony genezie koncepcji politycznej i prawnej Bohdana Kistiakowskiego. Autor w ramach czterech podrozdziałów w sposób systematyczny i bardzo interesujący pokazał nurty, a w nich postaci, które miały lub mogły mieć wpływ na myśl polityczną i prawną Bohdana Kistiakowskiego. Przeprowadzenie rozważań w obrębie ukraińskiej, niemieckiej i rosyjskiej myśli polityczno-prawnej oraz koncepcji prawnej polskich prawników w Imperium Rosyjskim było zabiegiem udanym i potrzebnym dla zbadania inspiracji ideowych Kistiakowskiego. Przyjęta w tym zakresie chronologia również nie budzi zastrzeżeń.

Dalsze części rozprawy odpowiadają swoistej triadzie: prawo – państwo – polityka. Rozdział III stanowi analizę poglądów Kistiakowskiego na temat prawa. Autor ujął przedmiotowe zagadnienie w kontekście kryzysu nauk społecznych i jurysprudencji. Oprócz rekonstrukcji teorii prawa w rozdziale III znalazły się rozważania na temat świadomości prawnej i sposobów propagowania prawa w rosyjskim społeczeństwie.

Rozdział IV rozprawy stanowi analizę nauki o państwie w ujęciu Kistiakowskiego. W tej części pracy zawarto obszary eksploracji naukowej w sferze teorii państwa, a mianowicie jego koncepcję metodologiczną oraz poszczególne elementy ogólnej i szczególnej nauki o państwie, by posłużyć się konwencją Georga Jellinka (1851-1911), który oprócz Mychajło Drahomanowa był mistrzem i ojcem intelektualnym Bohdana Kistiakowskiego.

W rozdziale V mgr Marcin Jędrzyśiak badał poglądy polityczne bohatera rozprawy, w szczególności jego stosunek do socjalizmu, narodu, sprawy ukraińskiej i polskiej oraz poglądy odnośnie do statusu Finlandii.

Rozprawę wieńczą „Wnioski” i „Zakończenie”. W pierwszej z wymienionych części Doktorant zweryfikował hipotezy badawcze i zawarł wnioski końcowe, które ujął w ramach 5 części: metodologia badań Bohdana Kistiakowskiego; model państwa prawnego; poglądy Bohdana Kistiakowskiego na państwo i prawo – myśl czy doktryna?; stosunek do kwestii narodowych i politycznych; Bohdan Kistiakowski jako liberał. W zakończeniu Doktorant podsumował swoje badania i zawarł ogólne refleksje na temat poszczególnych elementów poruszanych w pracy, pamiętając nawet o podziękowaniach. Nie do końca było dla mnie zrozumiałe potraktowanie „Wniosków” (s. 344-355) i „Zakończenia” (s. 356-362) jako osobnych części. W pracach doktorskich z reguły wnioski implementuje się do zakończenia. Ewentualnie na końcu każdego rozdziału zamieszcza się je w uwagach końcowych. Jednak po lekturze tej bardzo interesującej i wartościowej rozprawy, koncepcja takiej konstrukcji, choć nietypowej w jakimś stopniu mnie przekonała. Należy bowiem przyznać, że trudno byłoby Autorowi na końcu każdego rozdziału zamieścić elementy, które zawarł we „Wnioskach”. Przyjęcie wskazanego rozwiązania to prawdopodobnie wynik skłonności Autora – co widać w całej pracy – do swoistej precyzji w porządkowaniu badanych zjawisk i poszukiwania szczegółowych kryteriów dla drobiazgowej selekcji materiału badawczego, czego dowodzi chociażby przykład bibliografii, w ramach której Doktorant wyodrębnił aż 12 części. Wydaje się, że nie był to zabieg konieczny, lecz w pracy uczonego dążenie do precyzji w porządkowaniu badanych zjawisk jest zawsze zaletą. Przed publikacją doktoratu – co uważam za rzecz konieczną, z uwagi na wysoki poziom merytoryczny rozprawy, a przy tym interesującą i nieznaną szerszemu gronu czytelników myśl polityczną i prawną Bohdana Kistiakowskiego – należałoby jednak moim zdaniem zamieścić „Wnioski” w „Zakończeniu”, aby nadać książce konwencję klasycznej monografii.

Reasumując należy stwierdzić, że przyjęta przez Doktoranta konstrukcja rozprawy doktorskiej jest poprawna. Układ pracy nie budzi moich zastrzeżeń i jest adekwatny do tematu oraz celu rozprawy. Poszczególne elementy rozprawy są spójne, a narracja logiczna, świadcząca o erudycji Doktoranta.

3.2. Ocena merytoryczna problemu badawczego przedstawionego w rozprawie doktorskiej

Według deklaracji Autora celem pracy doktorskiej było dokonanie systematycznej analizy myśli Bohdana Kistiakowskiego dotyczącej państwa i prawa, ze szczególnym uwzględnieniem jego pluralistycznej metodologii nauk prawnych oraz koncepcję państwa prawnego.

W związku z powyższym Doktorant dokonał weryfikacji następujących tez (s. 7-8):

- 1) Bohdan Kistiakowski był autorem określonej myśli, a nie doktryny politycznej i prawnej, albowiem jego koncepcje „nie osiągnęły wystarczającego poziomu spójności oraz szczegółowości”. „Brakuje w niej bardziej wyczerpujących propozycji rozwiązań istniejących problemów prawnych oraz państwa”;
- 2) Koncepcja ogólnej nauki prawa Kistiakowskiego nie jest koncepcją skończoną, gdyż odnosi się głównie do metodologii nauk prawnych. Z uwagi na przedwczesną śmierć oraz rewolucję w Rosji, Kistiakowski nie zdążył rozwinąć swojej teorii prawa;
- 3) Koncepcja państwa Bohdana Kistiakowskiego była inspirowana myślą niemiecką i stanowi oryginalny, autorski projekt, wynikający z własnych rozważań natury metodologicznej;
- 4) Poglądy Kistiakowskiego w zakresie metodologii nauki o państwie są przedłużeniem jego poglądów metodologicznych w nauce o prawie;
- 5) Poglądy na państwo i prawo Kistiakowskiego należy rozpatrywać w kontekście zapewnienia odpowiednich warunków do rozwoju kultury ukraińskiej oraz zapewnienia przedstawicielom narodu ukraińskiego jak najlepszych warunków życia w sferze ekonomicznej i duchowej, co zapewniać miał socjalistyczny ustrój gospodarczy oraz ochrona praw i wolności człowieka, w tym prawa do godnego życia;
- 6) Socjalizm w ujęciu Kistiakowskiego był konsekwencją jego poglądów na wolność jednostki oraz chęci odpowiedniego zabezpieczenia praw człowieka. Z tego powodu, niezależnie od socjalistycznych poglądów na organizację ustroju społeczno-gospodarczego, Kistiakowskiego można nadal nazywać liberałem;
- 7) Bohdan Kistiakowski nie wykorzystał w pełni swojej teorii ze względu na przedwczesną śmierć, dlatego jego koncepcje w zakresie państwa i prawa można uznać za niedokończone.

Wskazane przez Doktoranta cele badawcze i sformułowane tezy przełożyły się na wybór stosownych metod badawczych. Autor korzystał głównie z metod właściwych dla nauk historyczno-prawnych. Sięgał przede wszystkim do metody biograficznej i historyczno-porównawczej. Tam, gdzie było to konieczne, jak np. w przypadku egzegezy ustawy o obywatelstwie korzystano z metody formalno-dogmatycznej. Dobór metod badawczych w recenzowanej rozprawie doktorskiej jest adekwatny i nie budzi wątpliwości.

W „Zagadnieniach wstępnych” (rozdział I) Doktorant przedstawił główne trendy epoki, w tym kontury liberalizmu rosyjskiego i biografię Bohdana Kistiakowskiego. Ta interesująca część rozważań wymagała skorzystania przez Doktoranta z metody biograficznej, która w przypadku tej pracy była nieodzowna i została prawidłowo użyta. Twórca określonej myśli nie tworzy bowiem w ideowej czy społeczno-politycznej próżni, lecz wyrasta z danego środowiska, studiuje określone dziedziny wiedzy oraz ulega wpływom osób lub dzieł. Jest wyznawcą określonych poglądów politycznych, społecznych czy religijnych. Historycy idei powinni odwoływać do metody biograficznej, kiedy egzegeza źródeł nie daje jednoznacznych rezultatów. Mgr Jędrzyśiak wykorzystał wskazaną metodę w pełnym zakresie, co pozwoliło mu m.in. pozytywnie zweryfikować tezę szóstą. Rozważania w ramach rozdziału I umożliwiły ponadto Autorowi skutecznie wykazać, iż myśl Bohdana Kistiakowskiego jest godna dociekań badawczych w ramach dysertacji doktorskiej. Autor przeprowadził rozległe wywody na temat myśli politycznej i prawnej Bohdana Kistiakowskiego jako przedmiotu badań naukowych na gruncie doktryny polskiej, zachodnioeuropejskiej, rosyjskiej i ukraińskiej.

Muszę przyznać, że rozważania Autora podjęte w rozdziale II były dla mnie szczególnie interesujące. Doktorant przedstawił w nim poglądy uczonych, które miały lub mogły mieć wpływ zarówno na światopogląd Bohdana Kistiakowskiego, jak i kształt jego koncepcji państwa i prawa. Badania, które przeprowadził mgr Jędrzyśiak w zestawieniu z metodą biograficzną pozwoliły na ocenę oryginalności analizowanej myśli politycznej i prawnej, a tym samym weryfikację sformułowanej przez Autora tezy trzeciej. Zgodnie z jej treścią, mimo, że koncepcja państwa Kistiakowskiego była inspirowana szkołą niemiecką to stanowi myśl oryginalną, czego egzemplifikacją jest głównie jego koncepcja

metodologiczna. Warto jednak podnieść, iż szczególny wpływ na poglądy Kistiakowskiego w tym zakresie miała teoria Geoga Jellinka, który jak wiadomo był również orędownikiem eklektyzmu metodologicznego w nauce o państwie. Podkreśla to również Doktorant, pisząc, że „poglądy Jellinka na temat państwa i władzy miały gigantyczne przełożenie na Kistiakowskiego”, a „jego wykład dotyczący państwa żywo przypomina w wielu miejscach „Allgemeine Staatslehre” (s. 103). W tym miejscu pragnę dodać, że twierdzenie Autora znajduje ponadto potwierdzenie w opublikowanej biografii rodziny Jellinków, w której B. Kistiakowskiego określa się mianem jednego z „największych admiratorów” heidelberskiego uczonego (K. Kempter, *Die Jellineks 1820 – 1955. Eine familienbiographische Studie zum deutschjüdischen Bildungsbürgertum. Schriften des Bundesarchiv*, Bd. 52, Droste Verlag, Düsseldorf 1998, s. 376).

Rozdział III stanowi rekonstrukcję ogólnej nauki prawa Kistiakowskiego. W tym zakresie największe znaczenie mają prace ukraińskiego uczonego na temat świadomości prawnej oraz te o charakterze metodologicznym, mimo że Autor swojego dzieła budowy „nowej metodologii nauk prawnych” nie ukończył. Mgr Jędrzyak słusznie wyszedł z założenia, iż celem rekonstrukcji koncepcji prawa Kistiakowskiego, konieczne jest określenie podstaw przyjętej metodologii oraz poglądów na temat stanu ówczesnej nauki. W sposób drobiazgowy pokazał i uzasadnił stosunek Kistiakowskiego do koncepcji organicznych, marksizmu i psychologizmu oraz naukowego idealizmu, w przypadku zaś nauki o prawie jego poglądy odnośnie do „podejścia analityczno-dogmatycznego” (pozytywizmu prawniczego), psychologicznego, socjologicznego i normatywnego w prawoznawstwie. Doktorant analizując elementy ogólnej nauki prawa Kistiakowskiego oraz jego prace na temat świadomości prawnej dokonuje nie tylko rekonstrukcji myśli bohatera swojej rozprawy, lecz także prezentuje własne autorskie stanowiska, co należy docenić wobec często spotykanej wśród młodych uczonych praktyki asekurowania się poglądami innych twórców.

Szczególnie istotne rozważania Autor rozprawy zawarł w rozdziale IV traktującym o nauce o państwie, której Kistiakowski poświęcił dużo miejsca w swych pracach. Co więcej uważam, że biorąc pod uwagę fakt, że bohater niniejszej rozprawy bazował w badaniach nad

państwem na swojej koncepcji pluralizmu metodologicznego, analizując je zarówno od strony analityczno-dogmatycznej, jak i socjologicznej, aksjologicznej i historycznej, można stwierdzić, że jego koncepcja państwa mogłaby pretendować do miana doktryny. Z pewnością warunki świadomości metodologicznej twórcy i zamiar racjonalnej interpretacji danego zjawiska w przypadku koncepcji państwa Kistiakowskiego zostały spełnione. Trudno jednak nie zgodzić się z Doktorantem, że warunek faktycznego, społecznego oddziaływania, aby uznać daną myśl za doktrynę, o czym pisze prof. Lech Dubel, w przypadku poglądów Kistiakowskiego na państwo nie został spełniony. Doktorant przeprowadził niezwykle interesującą analizę na temat modelu państwa prawnego. Podjął w tym zakresie udaną polemikę z uczonymi rosyjskimi i ukraińskimi (s. 250), wykazując, iż Kistiakowski w istocie odróżniał państwo prawne od konstytucyjnego. Państwo prawne było w jego koncepcji „szczytową wersją rozwojową” państwa konstytucyjnego. Doktorant analizując koncepcję metodologiczną Kistiakowskiego w zakresie nauki o państwie odniósł się do pluralizmu metodologicznego w ujęciu Geорга Jellinka. Zwrócił uwagę, że bohater jego rozprawy nie zgadzał się ze zbyt wąskim wykorzystaniem poszczególnych metod do badania zjawiska państwa: „Nie da się określić istoty władzy na podstawie tylko jej strony formalnej – stwierdzał” (s. 228). W tym miejscu polemizowałbym nie tyle z Doktorantem, co z Kistiakowskim. Jellinek nie przeciwstawiał bowiem subiektywnego badania państwa poznaniu obiektywnemu, które miały występować równocześnie. W ujęciu autora *Allgemeine Staatslehre* przedmiotem subiektywnego badania była prawna strona państwa, z kolei prawo „wiedzie życie podwójne” (Doppelleben), a więc również „jako faktyczne wykonywanie prawa, które jest jedną z sił społecznych kształtujących konkretne życie kulturowe narodu” (G. Jellinek, *Allgemeine Staatslehre*, Berlin 1922, s. 138). Co więcej - moim zdaniem - Jellinek nie określał istoty władzy wyłącznie na podstawie jej strony formalnej, gdyż typologia historyczna państw Jellinka opierała się m.in. na historycznej analizie stosunku władzy. W związku z powyższym byłbym zainteresowany udzieleniem odpowiedzi przez Doktoranta na pytanie o „niedostatki metodologiczne”, które Kistiakowski zarzucał Jellinkowi, co wprawdzie sygnalizowano w pracy (s. 227-228), ale

chodziłoby raczej o zestawienie podobieństw i różnic koncepcji metodologicznych obu autorów.

Rozdział V stanowi zwieńczenie swoistej triady: prawo – państwo – polityka. Autor rozprawy opisując stosunek Kistiakowskiego do polityki, odniósł się do tematyki socjalizmu, spraw narodowościowych oraz kwestii ukraińskich. Szczególnie interesujące rozważania podjęto odnośnie do nacjonalizmu i sprawy ukraińskiej. Kistiakowski sformułował bowiem własną koncepcję i typologię nacjonalizmów. Naród ukraiński miał poprzez rozwój kultury reprezentować idee humanitarne oraz postępowe, a przy tym „ukraińskość miała szeroko czerpać z rosyjskości” (s. 317). W koncepcji Kistiakowskiego Ukraina powinna w sensie politycznym pozostać częścią Rosji, lecz na zasadzie autonomii. Autor sprzeciwiał się wszelkim koncepcjom mesjanistycznym oraz nacjonalizmowi opartym na walce o cechy narodowe. Uważam, że ta część rozważań jest interesująca nie tylko w aspekcie historycznym.

W recenzji rozprawy doktorskiej nie sposób odnieść się do każdego analizowanego w niej wątku, tym bardziej, gdy tak jak w przypadku tej pracy jest ich wiele, a wszystkie moim zdaniem należą do interesujących i przy tym inspirujących do dalszej dyskusji. Należy jednoznacznie stwierdzić, że dogłębna znajomość przez Doktoranta analizowanej problematyki jest niewątpliwie widoczna w przedłożonej do recenzji dysertacji i daje możliwość oceny poprawności przeprowadzonych badań. Mgr Marcin Jędrusiak wykazał się dużą znajomością przedmiotowej problematyki, przeprowadzając wielowątkowe i szerokie badania naukowe, które oceniam bardzo wysoko. Autor jest konsekwentny w prowadzeniu wywodu naukowego, a jego rozprawa jest logiczna w każdej części. Pod względem merytorycznym podjęty problem badawczy został przedstawiony przez Doktoranta na bardzo wysokim poziomie.

3.3. Dobór i wykorzystanie źródeł oraz literatury przedmiotu

Dokonany przez Doktoranta wybór pozycji bibliograficznych i podstaw źródłowych świadczy o bardzo dobrej znajomości literatury oraz źródeł. Wskazuje na umiejętność

Autora w zakresie selekcji materiałów, które są przydatne i konieczne dla podjętego tematu rozważań. Należy podkreślić i szczególnie docenić fakt, że recenzowana rozprawa opiera się nie tylko na literaturze przedmiotu, ale także na materiałach archiwalnych i rękopiśmiennych, co nie jest już tak często spotykane nawet w pracach historyczno-prawnych. Autor korzystał nie tylko ze źródeł archiwalnych, lecz także prac wspomnieniowych i pamiętnikarskich oraz zbiorów dokumentów, aktów prawnych czy programów partii i organizacji politycznych. Niezwykle bogata i zróżnicowana bibliografia rozprawy mgr Marcina Jędrysiaka zawiera zarówno liczne, jak i istotne dla analizowanego zagadnienia pozycje bibliograficzne. Wszystkie materiały zostały wyselekcjonowane w sposób rozważny i bardzo staranny, co nie było zadaniem łatwym, biorąc pod uwagę szeroką i zróżnicowaną podstawę bibliograficzną również w aspekcie językowym. Autor korzystał bowiem nie tylko z pozycji w języku polskim, lecz także, a nawet przede wszystkim ze źródeł oryginalnych. Należy zatem pochwalić Autora za ogromny trud, który musiał podjąć dokonując interpretacji myśli Kistiakowskiego w oparciu o materiały analizowane w języku oryginalnym tj. rosyjskim i niemieckim. Badając niegdyś doktrynę Georga Jellinka bazując na literaturze i źródłach w języku niemieckim, wysiłek Doktoranta w tym względzie doskonale rozumiem i doceniam.

3.4. Strona językowa i redakcyjna rozprawy doktorskiej

Strona warsztatowa recenzowanej rozprawy doktorskiej nie budzi zastrzeżeń. Doktorant niezwykle starannie przygotował dysertację od strony formalnej. Przypisy i bibliografia zostały sporządzone prawidłowo. Sugerowałbym jedynie wprowadzenie numeracji w ramach poszczególnych części bibliografii, co uczyniłoby ją bardziej klarowną.

Oceniając stronę językową należy stwierdzić, że praca została napisana w bardzo dobrym stylu, który czyni lekturę tekstu jeszcze bardziej zajmującą. Korekta językowa tekstu nie budzi zastrzeżeń. Transliteracja tytułów dzieł została dokonana na wysokim poziomie.

Oceniając stronę warsztatową na uznanie zasługuje także przejrzystość spisu treści, który w mojej ocenie jest precyzyjny i przemyślany. Zauważyłem jedynie drobny błąd w samym formatowaniu spisu treści w rozdziale V, który polega na zrównaniu tytułów pkt 3 i 4 z podziałem podrozdziałów na litery (s. 2).

IV. Wniosek końcowy

Stwierdzam, że przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska Pana mgra Marcina Jędrysiaka pt. *Państwo i prawo w myśli Bohdana Kistiakowskiego* (Wrocław 2021, ss. 378) nie budzi w mojej ocenie żadnych zastrzeżeń, zarówno odnośnie do strony metodologicznej, jak i merytorycznej. Dysertacja została napisana na bardzo wysokim poziomie naukowym, a warsztat redakcyjny i językowy nie budzi wątpliwości.

W związku z powyższym uważam, że recenzowana praca odpowiada warunkom stawianym rozprawom doktorskim przewidzianym przez ustawę z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t. jedn. Dz.U. z 2017 r., poz. 1789 z późn. zm.), w tym wymagania wynikające z art. 13 ust. 1 tej ustawy, stanowi bowiem oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie nauki prawne, świadczy także o umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. W związku z powyższym wnioskuję o dopuszczenie jej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Z uwagi na wysoki poziom merytoryczny rozprawy doktorskiej Pana mgra Marcina Jędrysiaka z pełnym przekonaniem wnoszę o jej wyróżnienie.

dr hab. Jarosław Kostrubiec, prof. UMCS

